

Pros i contres de la monarquia

Al Marroc les coses van en la bona direcció, però el rei encara s'hi ha d'adaptar.

© The Economist

La nit del 19 de febrer del 2011, Abouamar Tafnout, un activista de Casablanca, de sobte es va començar a posar nerviós. Acabava de mirar un documental sobre la guerra civil d'Algèria. Nosaltres allò ho volem pas, va pensar. Milers de marroquins s'estaven preparant per sortir al carrer l'endemà per qüestionar el rei Mohammed VI i l'elit governant, coneguda amb el sobrenom de *makhzen* ('el magatzem'), que controla bona part de l'economia. Tafnout, que aleshores només tenia 20 anys, havia ajudat a organitzar les

protestes. "Tenia por, tenia por pel país", comenta.

Però la majoria dels manifestants, igual que Tafnout, no volien una revolució càdica. En comptes d'això, van pressionar per aconseguir una monarquia més restringida. Quan el rei va augmentar els salaris i les pensions i va prometre renunciar a una part del poder, molts van quedar satisfets. El juliol 2011 es va aprovar a través d'un referèndum una reforma de la constitució que reforçava el parlament. El novembre d'aquell any es van celebrar eleccions. Es va vessar una mica de sang, però la versió marroquina de la Primavera Àrab va ser força suau.

Cinc anys després, el Marroc està estable, hi ha una relativa llibertat i el país és cada cop més pròsper. Comparant-lo amb la resta de la regió, no és estrany que els marroquins siguin reticents a trastocar l'*statu quo*. "Gradualisme" és una paraula popular, fins i tot entre els qui voldrien que el país es tornés més com Espanya, on la monarquia és en gran part cerimonial.

El rei encara domina l'Estat, però és popular. La concessió de més drets a les dones i els esforços per abordar la pobresa han tingut bons resultats. Els crítics diuen que és un polític astut. La majoria dels marroquins li atribueixen el mèrit de donar estabilitat al país. I ha capitalit-

LLIBERTAT D'EXPRESSIONÍ. Hi ha tres línies vermelles: el debat crític sobre l'islam, la monarquia i el territori disputat del Sàhara Occidental.

zat la calma posicionant el Marroc com un centre per als productors europeus. Les exempcions fiscals i la bona logística atreuen empreses. La producció de cotxes, liderada pel gran fabricant francès Renault, s'ha més que duplicat des del 2011. El sector aeronàutic també ha agafat embranzida.

La fàbrica de Renault té una línia de tren directe al port comercial de Tanger-Med, 40 quilòmetres a l'est de Tànger, que està en expansió. Quan se n'acabi la construcció, el 2018, previsiblement serà el port amb més trànsit del Mediterrani. El Marroc també mira cap al sud. La iniciativa público-privada Casablanca Finance City ajuda empreses locals i internacionals que volen fer servir el país com a base per a les seves operacions a l'Àfrica i està construint un espai per a oficines nou i modern als terrenys d'un antic aeroport que hi havia a la ciutat.

A mesura que es posen al dia les carreteres i les infraestructures, el Marroc està destinat a experimentar un creixement convergent: el PIB va créixer un 4,5% el 2015. Però el Govern també ha sigut intel·ligent. Una política fiscal més restrictiva, amb retallades a les subvencions energètiques, ha ajudat el Marroc a reduir el dèficit de compte corrent i el dèficit pressupostari. Aquest any el creixement es pot alentir per una sequera, però els analistes són optimistes igualment. "Pensem que el Marroc podria arribar a un creixement del PIB d'un 5 o un 6% entre cinc i deu anys vista", escriu Jason Tuvey, de la consultoria Capital Economics.

Però no tot són flors i violes. És veritat que la monarquia aconsegueix que es facin coses: hi ha grans projectes en marxa, com la planta solar més gran del món i 1.500 quilòmetres de ferrocarril d'alta velocitat; però el ciutadà corrent ha de fer front a una burocràcia sufocant. "Com més t'apartes del rei, més es compliquen les coses", diu Merouan Mekouar, de la Universitat de York, al Canadà. Membres de la cort reial utilitzen la seva proximitat per fer avançar els seus projectes i aconseguir contractes. El Marroc ocupa

un horrorós vuitanta-vuitè lloc en l'índex de Transparency International sobre la percepció de la corrupció.

El problema es veu agreujat per la falta de rendició de comptes. Fixem-nos en les línies d'alta velocitat, que haurien de reduir a menys de la meitat el temps de trajecte entre les grans ciutats del Marroc. Hi ha qui ha qüestionat si els milers de milions de dòlars no estarien més ben gastats si servissin per ajudar els pobres, atès que el Marroc és en l'últim terç en l'índex de desenvolupament humà de les Nacions Unides. D'altres es pregunten si la desacceleració del comerç marítim mundial no desaconsella l'ampliació de Tanger-Med, o es demanen per què una iniciativa per fomentar el turisme, Plan Azur, no ha aconseguit produir gaires resultats. Al palau reial no sembla que ningú ho controli.

No espereu tampoc que el parlament doni respostes. Si bé la constitució revisada dóna al Govern més poder sobre les polítiques i els nomenaments, el rei encara manté fermament el poder. A més a més, "en bona mesura el règim ha aconseguit dominar les forces opositores", diu Mohamed Daadaoui, de la Universitat de la Ciutat d'Oklahoma. Ha incorporat el Partit pel Desenvolupament i la Justícia (PDJ), una organització islamista moderada que va guanyar les eleccions el 2011. El PDJ no ha impulsat reformes democràtiques substancials. Tanmateix, encara afronta el desafiament del Partit per l'Autenticitat i la Modernitat, que encara dóna més suport al rei, en les eleccions parlamentàries previstes per a l'octubre.

Hi ha periodistes i activistes que critiquen la monarquia, i això els posa en risc. Els últims anys algunes agències de notícies s'han vist obligades a tancar i s'han empresonat periodistes. El grup de pressió Reporters Sense Fronteres considera el Marroc menys lliure que Algèria o l'Afganistan. Mireu el cas d'Ali Anouzla, crític amb el rei, que ha sigut acusat d'"incitar" al terrorisme. El delictes de què se l'acusa és posar un enllaç a un vídeo d'Al-Qaida al Magreb Islàmic, que ell criticava.

En general, la llibertat d'expressió està restringida per tres línies vermelles: el debat crític sobre l'islam, la monarquia i el territori disputat del Sàhara Occidental. Tot i així, al Marroc les protestes hi són habituals, per temes com ara l'ocupació o els salaris. Però sovint són desactivades per la policia, que tendeix a fer servir tàctiques de mà dura. Quan uns manifestants van qüestionar l'enorme pressupost reial el 2012, van ser colpejats.

Molts marroquins no estan en disposició de qüestionar el seu rei. Gairebé un terç de la població és analfabeta. D'altres protesten d'una altra manera. Es creu que uns 1.500 marroquins s'han unit a l'Estat Islàmic (EI) a l'Iraq i Síria. Centenars més s'estan entrenant a Líbia, i això fa que es temi que puguin tornar i dur a terme atacs al Marroc. Es considera que el jovent de les zones rurals, on la pobresa és generalitzada, és especialment vulnerable al missatge dels terroristes. Per això el rei –que també ostenta el títol de "comandant dels creients"– ha creat un nou institut de formació religiosa a Rabat, la capital, per promoure la seva versió moderada de l'islam.

L'amenaça del terrorisme també s'ha fet servir com a excusa per silenciar els crítics, alhora que s'apel·la a l'agitació de la regió per atenuar l'ardor dels reformistes. Però, comparant-se amb el món àrab, el Marroc es posa un objectiu baix. Molts dels seus ciutadans parlen francès i castellà, i els agradaria més buscar la inspiració en Europa.

El rei ha animat a pensar així en matèria econòmica. Però està frustrant el progrés polític del Marroc. S'han fet pocs esforços per desenvolupar les institucions, com un poder judicial independent, que seria necessari en una monarquia constitucional. Els marroquins, però, tenen esperança. "En algun moment en un futur proper, el Marroc serà un Estat democràtic", diu Tafnout. "La monarquia és prou intel·ligent per saber-ho". •

Traducció d'Arnau Figueras